

Izbrana poglavja iz muzeologije

INTERPRETACIJA DEDIŠČINE

doc. dr. Katja Mahnič

V zadnjih nekaj desetletjih je dediščina postala ena najpomembnejših dejavnosti. Nanjo je vezanih vse več ekonomskih in kulturnih politik posameznih držav, razvila se je v ogromno mednarodno storitveno in prodajno industrijo, hkrati pa predstavlja izhodišče za vzpostavljanje nasprotujočih si identitet in je kot taka pogosto tudi vir konfliktov. Zato je potrebno tako znotraj posamezne družbe kot tudi globalno o dediščini razmišljati kot o množinskem pojmu: ne samo da obstaja več dediščin in da imajo te številne uporabe, pač pa so številni tudi njihovi proizvajalci. Vsak od njih ima pri ustvarjanju in upravljanju dediščine različne in mnoge interese ter cilje.

Hkrati z razvojem dediščine se je pospešeno krepilo tudi njeno raziskovanje. Glavna raziskovalna vprašanja se vrtijo zlasti okrog same definicije dediščine, njene interpretacije in prezentacije. Že bežen pogled v literaturo pokaže, da je definicij dediščine toliko, kot je strokovnjakov, ki se z njo ukvarjajo, pri čemer njen pojav domala vsi iščejo v 20. oz. kvečjemu poznem 19. stoletju. Tudi kar se tiče interpretacije oz. prezentacije dediščine se je večina študij osredotočila zgolj na pozno 20. stoletje, torej v čas pojava in razmaha dediščinske industrije. Še redkejša so raziskave družbenih in kulturnih vidikov avtoriziranega dediščinskega diskurza, ki vpliva tako na strokovno in popularno razumevanje dediščine kot tudi na vladne in mednarodne politike ter zakonodajo, vezano nanjo.

Predmet *Izbrana poglavja iz muzeologije - Interpretacija dediščine* je zastavljen v obliki dvoletnega cikla. Prvo leto je namenjeno spoznavanju zgodovinskega razvoja koncepta dediščine in njegovih deležnikov ter različnih vlog dediščine v sodobni družbi. Drugo leto je posvečeno predstavitvi hermenevtičnih in semiotskih vidikov interpretacije dediščine (pripisovanja pomenov dediščini) in najrazličnejših načinov njene prezentacije (razširjanje pomenov s pomočjo dediščine). Glede na način izvedbe predmet vsako leto poteka v dveh delih: predavanjih, namenjenih predstavitvi historične in konceptualne podlage obravnavane tematike, in seminarju, v okviru katerega bomo ob obravnavi različnih primerov, ogledu različnih dediščinskih ustanov in lokacij razmišljali o možnostih, ki jih kot interpreti dediščine imamo na voljo za posredovanje točno določenih sporočil, in o odgovornosti, ki je s to pozicijo povezana. Udeleženci pa bodo v okviru terenskega dela dobili priložnost pridobljene teoretske osnove preizkusiti tudi v praksi.

Dediščina: vir in sredstvo prenosa informacij

študijsko leto 2019/2020

Predavanja bodo v prvem delu namenjena spoznavanju dediščinskega objekta, še posebej muzejskega predmeta kot vira informacij. Pri tem se bomo osredotočili zlasti na hermenevtični in semiotični vidik interpretacije. Najprej se bomo posvetili samemu problemu interpretacije, njeni definiciji in pomenu v okviru humanistične raziskovanja. Spoznali bomo pojem hermenevtične spirale ter se ukvarjali z razliko med razlaganjem in interpretacijo. Posebna pozornost bo namenjena problemu interpretacije predmetov kot besedila. V nadaljevanju bomo obravnavali pojem pragmatičnega in semantičnega pomena predmeta ter primerjali pomanjkljivosti in prednosti uporabe de Saussurove in Peircove definicije znaka pri interpretaciji materialne kulture.

Drugi del predavanj bo posvečen predmetu kot sredstvu prenosa informacij. Posebna pozornost bo posvečena muzejski razstavi, v okviru katere z izborom predmetov, njihovo medsebojno kontekstualizacijo in premišljeno umestitvijo v prostor oblikujemo pripovedi o preteklosti. Pri tem se bomo ukvarjali z nekaterimi ključnimi koncepti sodobne muzejske teorije: muzejski prostor bomo obravnavali kot kronotop (prostor, kjer prihaja do zgoščevanja časa), pogovarjali se bomo o narativni topologiji (ustvarjanje pripovedi v kontekstu premikanja po muzejski razstavi) in se ukvarjali s procesom nenehne signifikacije – njeno uresničljivostjo, prednostmi in pomanjkljivostmi – v okviru muzejske razstave.

V okviru seminarja bomo obravnavali več tujih in domačih primerov, s pomočjo katerih bomo skušali na otipljiv način predstaviti predmet tako v vlogi vira informacij kot tudi sredstva za prenos informacij. Primeri bodo predstavljeni v obliki klasičnih predstavitev ob slikovnem gradivu, filmih in v okviru ogledov izbranih muzejev in dediščinskih lokacij. V okviru samostojnega seminarskega dela bodo udeleženci skupaj pripravili predlog muzejske prezentacije: izbrali bodo temo prezentacije, predmete, vključene vanjo, oblikovali pa bodo tudi predlog postavitve muzejske prezentacije in vsebine sporočil, ki naj bi bila posredovana njenemu obiskovalcu. Seminar se bo zaključil s predstavitvijo zasnove prezentacije.

Osnovna literatura - splošno:

- Wilhelm Dilthey: *Zgradba zgodovinskega sveta v duhoslovnih znanostih*, Ljubljana: Nova revija, 2002.
- Hans Georg Gadamer: *Resnica in metoda*. Zbirka Labirinti, Ljubljana: Literarno-umetniško

društvo Literatura, 2001.

- Martin Heidegger: *Bit in čas*, Ljubljana: Slovenska matica, 1997.
- Ferdinand de Saussure: *Predavanja iz splošnega jezikoslovja*, Ljubljana: ISH Fakulteta za podiplomski humanistični študij, 1997.
- Charles Sanders Peirce: *Teorija znaka in pomena*, v: Charles Sanders Peirce: *Izbrani spisi o teoriji znaka in pomena ter pragmaticizmu*. Knjižna zbirka Temeljna dela, Ljubljana: Krtina, 2004, str. 10-65.
- Paul Ricoeur: The Model of Text. Meaningful Action Considered as a Text, *New Literary History* 5 (1), 1973, str. 91-117.
- Paul Ricoeur: *What is a Text. Explanation and Interpretation*, v: Paul Ricoeur: *Hermeneutics and the Human Sciences. Essays on Language, Action and Interpretation*, Cambridge: Cambridge University Press, 1981, str. 145-164.

Osnovna literatura – muzeologija:

- Charles Saumarez Smith: *Museums, Artefacts, and Meanings*, v: Peter Vergo (ed.): *The New Museology*, London: Reaktion Books, 1989, str. 6-21.
- Carol Duncan: *Civilizing Rituals: Inside Public Art Museums*, London, New York: Routledge 1995.
- David Brett: *The Construction of Heritage*, Cork: Cork University Pres, 1996.
- Kevin Walsh: *The Representation of the Past: Museums and Heritage in the Post-Modern World*, London, New York: Routledge 1997.
- Eilean Hooper-Greenhill: *Museums and the Interpretation of Visual Culture*, London, New York: Routledge, 2000.
- Eilean Hooper-Greenhill: *Museums and the Shaping of Knowledge*, London, New York: Routledge 2001.